

**Recep Tuzcu, Hz. Peygamber’le İlgili Bazı Halk
İnanışları: el-Hasâisü’l-Kübrâ’daki Dayanakları
(Ankara: Gece Kitaplığı, 2014), 250 sayfa,
ISBN: 9786053240969**

Kitap
İncelemesi
Book
Review

Hatice Beyza KÖKSAL

Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam
Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı
Master Student, Selcuk University, Institute of Social Sciences, Department of
Islamic History and Arts
Konya, Türkiye
✉ beyyaarcn17@gmail.com

ROR: ror.org/045hgzm75

ID orcid.org/0009-0004-6600-4618

Yazar
Author

Köksal, Hatice Beyza. “Recep Tuzcu, Hz. Peygamber’le İlgili Bazı Halk İnanışları:
el-Hasâisü’l-Kübrâ’daki Dayanakları (Ankara: Gece Kitaplığı, 2014), 250 sayfa,
ISBN: 9786053240969”. *Tevilat* 6/1 (Aralık 2025), 273-278.
doi doi.org/10.5281/zenodo.15793718

Atıf
Cite as

Received / Geliş Tarihi: 20.02.2024
Accepted / Kabul Tarihi: 01.01.2025

e-ISSN: 2757-654X
www.tevilat.com

İntihal / Plagiarism: Bu makale, intihal içermediği teyit edildi. / This article has
scanned via a plagiarism software.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan
çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında
yayınlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to
their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Yayıncı/Published by: Selçuk University Press

Bilgi
Info

Özet

Recep Tuzcu, Hz. Peygamber’le İlgili Bazı Halk İnanışları: el-Hasâisü’l-Kübrâ’daki Dayanakları (Ankara: Gece Kitaplığı, 2014), 250 sayfa, ISBN: 9786053240969

Hız. Peygamber’le ilgili halk arasında geçmişten itibaren yaygın olan birçok rivayet bulunmaktadır. Recep Tuzcu’nun “*Hız. Peygamber’le İlgili Bazı Halk İnanışları: el-Hasâisü’l-Kübrâ’daki Dayanakları*” adlı eseri, Hız. Muhammed’e dair halk arasında yaygın olan uydurma rivayetleri ve yanlış peygamber algısını konu edinmektedir. Eserde incelemeye alınan rivayetlere es-Süyûtî’ye (öl.911/1505) ait “*el-Hasâisü’l-Kübrâ*” isimli eser kaynaklık etmiştir. Tuzcu, bu uydurma rivayetlerin öncelikle kaynağını sonra da uydurulma sebeplerini incelemeye özen göstermiş, uydurma olmayan rivayetlerde ise yanlış yorumlamaların kökenini inceleyerek halk arasındaki yanlış anlayışları sorgulamıştır. Tuzcu, Hız. Peygamber’in beşerî yönlerinin göz ardı edilmesini eleştirirken bu yanlış inanışların İslam düşmanları tarafından nasıl istismar edildiğine de dikkat çekmektedir. Bu çalışma okuyucuya daha doğru bir peygamber tasavvuru sunmayı amaçlamaktadır. Kitabımız 3 bölümden meydana gelip 250 sayfadan oluşmaktadır. Eserin birinci bölümünde Hız. Muhammed’in doğumundan önce ve doğumu esnasında cereyan eden olaylarla ilgili rivayetler ile Hız. Muhammed’in yaratılış olarak farklılığını vurgulayan rivayetlere, ikinci bölümünde Hız. Muhammed’in kendisine peygamberlik verilmesinden sonra ortaya çıkan özelliklerine, üçüncü bölümünde ise Hız. Muhammed’in geleceğe dair verdiği haberlere yer verilmiştir. Eser sonuç kısmında yapılan genel bir değerlendirmeye son bulmaktadır.

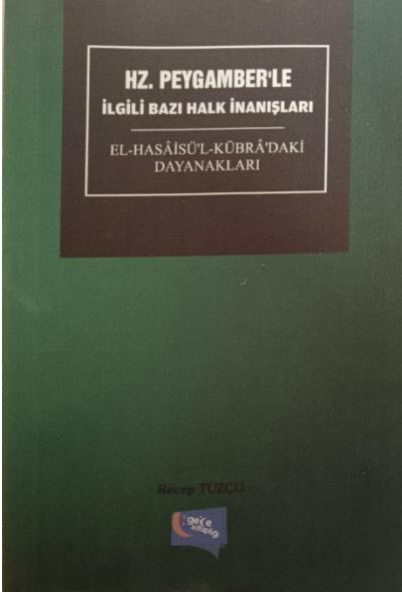
Anahtar Kelimeler: Hadis, Rivayet, Halk, Hasâis, Süyûtî.

Recep Tuzcu, Some Folk Beliefs About the Prophet: Their Basis in el-Hasâisü’l-Kübrâ (Ankara: Gece Kitaplığı, 2014), 250 pages, ISBN: 9786053240969

There have been numerous prevalent narratives among the public concerning Prophet Muhammad throughout history. Recep Tuzcu’s work, titled “*Some Folk Beliefs About the Prophet Muhammad: Their Sources in el-Hasâisü’l-Kübrâ*,” addresses the fabricated narratives and misconceptions surrounding Prophet Muhammad that are widespread among the people. The narratives examined in the book are based on the work “*el-Hasâisü’l-Kübrâ*” by es-Suyûtî (d. 911/1505). Tuzcu meticulously examines the origins and motivations behind these fabricated narratives, while also scrutinizing misinterpretations within authentic narratives to challenge misconceptions among the public. Tuzcu criticizes the tendency to overlook the human aspects of Prophet Muhammad and also highlights how these misconceptions are exploited by adversaries of Islam. The primary aim of this work is to provide readers with a more accurate understanding of the Prophet. The book is divided into three sections, comprising 250 pages. The first section explores narratives surrounding events before and during Prophet Muhammad’s birth, as well as emphasizing narratives that highlight the uniqueness of his creation. The second section focuses on the characteristics that emerged in Prophet Muhammad after he received prophethood. The third section delves into Prophet Muhammad’s prophecies about the future. The conclusion offers a comprehensive evaluation of the topics covered in the book.

Abstract

Keywords: Hadith, Narration, Folk, Properties, al-Suyuti.

Hız. Peygamber'in hasâisi kabul edilen halk arasında yaygın inanışlar bazı rivayetlere ve yorumlarına dayanmaktadır. Bu inanışların halk arasında bu kadar yaygınlaşmasında, ehil olmayanların her duyduğunu hadis zannıyla peygamber tasavvuruna dayanak almasıdır. Bu inanışlarına dayanak alınan haberlerin yaygınlaşmasında fethedilen İslam topraklarında Müslümanların Hız. Muhammed'in peygamberliğini ispat ya da diğer peygamberlerle

mukayeselerinin etkisi açıktır. Hız. Peygamber'i insan üstü özelliklerle farklı gösterme çabası, ona ait olmayan tasavvurları sanki ona aitmiş gibi halk arasında yayılmasına sebep olmuştur. Bu tür iyi niyetli yanlış peygamber tasavvurları yanında İslam düşmanları, İslami kaynaklara zarar verme ve Hız. Peygamber'i yanlış tanıtmaya amacıyla Hız. Muhammed'e ait olmayan özellikleri kasıtlı olarak yayma girişiminde de bulunmuşlardır. Bu tür iyi ve kötü niyetli davranışlar zaman içinde Hız. Peygamber'in beşer üstü vasıflara sahip olduğu inancını halka yerleştirmiştir. İlk izlenimde olması mümkün hatta Hız. Peygamber'e yakışan yüce vasıflar gibi görünseler de onun beşer olarak temsil görevini zedeleyecek şekilde gelişme göstermiştir. Çünkü Hız. Peygamber tüm insanlığa örnek olarak gönderilmiştir. Hız. Muhammed'e verilen yüce vasıflar onun davranışlarını örnek almayı zorlaştırmış hatta beşer üstü boyutlara ulaşmıştır. Hız. Peygamber'e has kılınan özellikleri konu alan *Hasâis* türü eserler ile nübüvvet alameti olarak kabul edilen mucizeleri konu edinen *Delâil* türü eserler bu duruma zemin hazırlamışlardır.

Recep Tuzcu'nun *Hız. Peygamber'le İlgili Bazı Halk İnanışları: el-Hasâisü'l-Kübrâ'daki Dayanakları* başlıklı eserinde bu tip rivayetlerin tamamını içeren es-Süyûtî'ye (ö. 911/1505) ait *el-Hasâisü'l-Kübrâ* isimli eserin kaynaklık ettiğini görüyoruz. Yazar bu

eserin hacminden dolayı rivayetlerin hepsini ele alamamakla beraber halk arasındaki en yaygın inanış ve kabulleri değerlendirmeye özen göstermiş. Bu çalışma Hz. Peygamber'e ait yanlış tasavvurları ortadan kaldırmak, daha doğru bir peygamber algısı oluşturmak için oldukça önem taşımaktadır. Yazarın asıl amacı *el-Hasâsiü'l-Kübrâ* adlı eserde geçen özellikle mucize iddiası oluşturan ve Hz. Peygamber'in kişisel, sosyal açıdan durumunu açıklayan rivayetlerin sıhhat durumunu ortaya koymaktır ve bunda da başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Fakat kitabın ismi, ilk bakışta Hz. Peygamber'in halk tarafından nasıl anlaşıldığı ve anlaşılması gerektiği üzerine bir içerik sunacağı izlenimi uyandırır da okuma ilerledikçe bu algı, Hz. Peygamber'in nasıl anlaşılması gerektiği üzerine yoğunlaşmaktadır. Kitap, ele aldığı rivayetlerin isnadını hadis usulü yöntemleriyle incelerken, metinleri de Kur'an-ı Kerim'e uygunluk, diğer rivayetlerle tutarlılık, tarihi olaylarla bağdaşma, olay yeri bağlamı ve akla uygunluk gibi kriterler doğrultusunda değerlendirmiştir. İncelenen rivayetlerle ilgili olarak sadece hadis kaynaklarıyla yetinilmemiş, siyer, kalam gibi diğer İslami ilimler ve bu ilimlerin temel kaynaklarına da başvurulmuştur. Çalışma, klasik dönem kaynaklarının yanı sıra konuyla ilgili yapılmış akademik araştırmalardan da yoğun bir şekilde faydalanmıştır. Rivayetlerin yorumlanmasında, klasik hadis yönteminin temel alındığı, ancak zaman zaman karşılaştırma, tasvir, hermenötik ve linguistik analizlere de yer verildiği görülmektedir.

Eser önsöz, kısaltmalar ve giriş bölümlerinin ardından konuyu üç ana başlık altında incelemekte ve her ana başlığın altında birçok alt başlık ve bunlarla ilişkili rivayetler yer almaktadır. Bu inceleme sonrasında kitabımız sonuç ve kaynaklar bölümleriyle toplamda 250 sayfadır. Giriş bölümünde yazar çalışmanın konusuna, amacına ve öneminde dair yaptığı açıklamalarla beraber kullandığı yöntem ve teknik bilgilere yer vermektedir. Ayrıca konuya hazırlık mahiyetinde peygamber, Hz. Peygamber, delâil ve hasâis gibi kavramların tanımına yer vermiş, kitabına kaynaklık teşkil eden eser ve müellif hakkında bilgilendirme de yapmıştır. (s.1-35.)

Giriş bölümünün ardından birinci bölüm Hz. Peygamber'in doğumunun öncesinden itibaren peygamberlik gelene kadar olan

süreçte cereyan eden olaylarla ilgili rivayetlerle Hz. Peygamber’in yaratılış açısından farklılığını konu alan rivayetlerin incelenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Rivayetleri inceleme yönteminin daha iyi anlaşılması için her bölümden bir örnek vermek yerinde olacaktır. Birinci bölüm için “Hz. Peygamber’in henüz beşikteyken ay ile konuşması” rivayetini verebiliriz. Yazar öncelikle sahabe ravisini zikredip gelen isnadları ve ravileri neredeyse tek tek değerlendirmeye tabi tutmaktadır. İsnada dair kesin karar vermese de bazı ravilerin meçhul olması, senedin garîb kalması gibi gerekçelerle genel bir kanaate varmaktadır. İsnad değerlendirmesi ardından rivayetlerin metnine yer vermekte daha önce bozulan ilahi dinlerin etkisiyle birlikte Yahudi ve Hristiyanlara karşı savunma ve mukayese fikrinin etkisiyle bu peygamber tasavvurunun oluştuğunu, bu rivayetin de yanlış düşünce yapısının bir ürünü olduğunu söylemektedir. Bir başka açıdan ise rivayetin tek sahabe ravisi Hz. Abbas olması sebebiyle rivayetin siyasi kaygılarla Abbasi hükümdarlığı zamanında uydurulmuş olabileceği ihtimaline yer vermektedir. Yazar neredeyse tüm rivayetlerde olduğu gibi son cümlede kendi kanaatine yer vererek bu rivayetin uydurma olduğunu zikretmektedir. (s. 85.)

İkinci bölüm ise Hz. Muhammed’in peygamberlik görevinden sonra ortaya çıkan özellikleriyle ilgili olan rivayetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada örnek olarak vermek istediğimiz rivayet halk arasında oldukça yaygın olan Hz. Peygamber’in parmağının işaretleriyle ayın ikiye bölünmesi hadisesidir. Bu rivayeti incelerken yazar öncelikle bu rivayetin sahih hadis kaynaklarımızda da olduğunu belirtip en sağlam senetlere sahip olan sahabî raviden başlayarak tüm sahabe ravilere ve senetlerinin hepsine, ardından da metinlerine yer vermiştir. Yazar, mucize ve itikada ait bir konu olması sebebiyle bu rivayeti her açıdan titizlikle incelemiştir. Birçok alanı ilgilendiren bu rivayet önce Kur’an’da geçen ilgili ayetlere arz edilmiş, bir olayın mucize sayılması için gerekli görülen şartlara uygunluğu tartışılmış ve coğrafi şartlar göz önünde bulundurularak mekân değerlendirmesi yapılmıştır. Bu rivayetlerin mütevâtir olmadığını belirten yazar, böyle bir olayın mahiyeti hakkında mucize yorumu yapılmasının uygun olmayacağını düşünmektedir. Fakat aynı zamanda kelimelerin

konusu olan mucizelerle ilgili böyle bir rivayette İmam Matürîdî başta olmak üzere itikadi mezheplerimizin görüşlerine başvurulması yerinde olacaktır diye düşünmekteyiz. (s. 163-175.)

Üçüncü bölümü oluşturan Hz. Peygamber'in gelecekte haber verdiğine dair rivayetlerde ise genel kanaati siyasi çıkarlar ve mezhep taraftarlığı sebebiyle uydurulmuş olduğu yönündedir. (s. 193-236.)

Kitabımız oldukça sade ve akıcı bir dille yazılmış olmasına rağmen akademik bir çalışma olması sebebiyle her kesimden okuyucuya hitap etmemektedir. Buna rağmen, topluma hitap eden bir konu seçilmiş olması, çalışmanın yalnızca sahih rivayetlere yer verilerek halkın anlayış seviyesine uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi veya konu bazlı makalelerle desteklenerek sunulması gerektiğini göstermektedir. Zira sahih rivayetlerin halk arasında yaygınlaşması doğru bir peygamber algısı açısından da önemlidir. Bu düşünceye hizmet eden bu kitap; uydurma haberleri tespit etmiş, sened açısından sağlam olan rivayetlerin yorumunda bulunan hataları açıklamıştır. Kitap basımında maddi hatalar; yazım yanlışları, dipnotların metinle aynı boyutta yazılmış olması gibi okuyucuyu zorlayan teknik sorunlar da gözlemlenebilmektedir. (s. 23.) Kitapta dikkatimizi çeken bir diğer husus da bazı kelimelerin yazımı konusunda yeknesaklık sağlanamamış olmasıdır. Örneğin aynı sayfa içerisinde Buhârî, Buhari ve Buharî şeklinde farklı yazımlar mevcuttur. (s.131.) Bunlar yeni bir basım söz konusu olduğunda kolaylıkla ortadan kalkabilecek ve kitabın değerinden bir şey kaybettirmeyecek maddi hatalardır.

Finansman / Funding:

This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi bir dış fon almamıştır.

Çıkar Çatışması / Conflicts of Interest:

The author declare no conflict of interest. / Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.